

Magyar István
Eszterházy Károly Főiskola Eger
magyi@ektf.hu

KÜLÖNBÖZŐ INFORMÁCIÓFORRÁSOK SZEREPE A SZOCIÁLPEDAGÓGIA SZAKOS HALLGATÓK SZAKMAI FELKÉSZÜLÉSÉBEN

1. Bevezetés

A tanítási-tanulási folyamat eredményessége szempontjából alapvető fontosságúak a folyamatban alkalmazott módszerek és eszközök. A közelmúlt és napjaink tudományos-technikai fejlődésének következtében sorra születnek olyan eszközök, amelyek a tanítási-tanulási folyamat hatékonyságának növelésével kecsegtetnek, s amelyeknek az oktatásban történő alkalmazása érdekében erőfeszítéseket kell tennünk. Ezen eszközöknek a folyamatba való beépülésével párhuzamosan módszertani kultúránk is bővül. A fejlődés oly mértékű, hogy napjainkban már hagyományos- és interaktív oktatási modellekről beszélünk. (T. Parázsó, 2001). Napi gyakorlatunkra még inkább a hagyományos modell a jellemző, de már megjelent és terjed a számítógéppel támogatott tanítás és tanulás, ennek szép példáit többek között éppen az Agria Média konferenciák során elhangzott előadások mutatják.

A társadalom kihívásai, az oktatással – s benne a felsőoktatással – szemben támasztott igényei, az új formák, eszközök és módszerek alkalmazására ösztönöznek. (Lásd, pl. a felsőoktatás tömegessé válása.) Ugyanakkor köztudott, hogy az új módszerek és eszközök alkalmazásának bevezetése korántsem egyszerű dolog. Jelentős szellemi és anyagi befektetést igényel. Továbbá fontos kérdés az is, hogy a hallgatók részéről milyen igényekkel és lehetőségekkel számolhatunk, mennyire vannak ezek szinkronban az oktatói elképzelésekkel és szándékokkal.

Saját tapasztalatomból két dolgot szeretnék kiemelni. Egyrészt hallgatóink zöme még ma is úgy érkezik a közoktatásból, hogy a hagyományos oktatási modellből is elsősorban a passzív, befogadó szerepre, az egyirányú kommunikációra „szocializálódtak”. Ez leginkább azon mérhető le, hogy a kezdeti félévekben visszahúzódnak, nem szívesen nyilatkoznak meg, az önálló ismeretszerzés, kutatómunka, véleményalkotás nehézségbe ütközik, miközben a felsőoktatás alapvetően épít ezekre az elemekre, a kritikus szemléletre és gondolkodásra.

A másik tény az, hogy a hallgatói létszám rövid idő alatt valóban jelentősen megnövekedett. Tanszékünkön az elmúlt néhány évben ötszáz fő fölé emelkedett a hallgatók száma.

Eközben az oktatói létszám nem, vagy csak alig nőtt. Ez a tény önmagában is felveti azt a kérdést, hogy milyen új formákkal, eszközökkel segíthetnénk hallgatóink szakmai felkészülését.

Többek között e kérdések ösztönözték, hogy megismerjem hallgatóink információszerzési szokásait, igényeiket, lehetőségeiket, kompetenciáit.

2. A felmérésről

A felmérésben mind a nappali, mind a levelező képzésben részt vevő szociálpedagógia szakos hallgatókat kívántam kikérdezni, valamennyi évfolyamon, egy kérdőív segítségével. A résztvevők egy 31 kérdésből álló kérdőívet töltöttek ki.

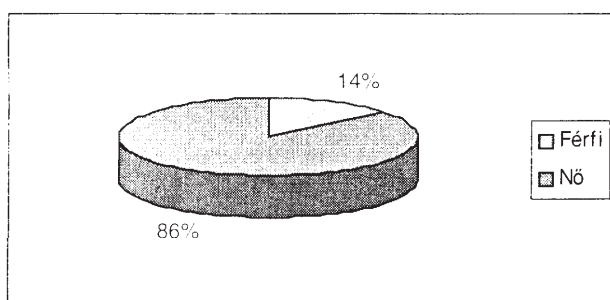
A kérdőív első harmada 7 demográfiai jellegű kérdést tartalmaz. (Neme, kor szerinti megoszlás, milyen típusú középiskolában végzett stb.)

A fő kérdések egyrészt a nyomtatott információhordozók használatával kapcsolatosak, az előadások látogatási szokásait firtatják, a különböző oktatási formák hasznosságára kérdeznak rá. Másrészt a számítógép használatával, az Internet alkalmazásának szokásaival kapcsolatban érdeklődnek.

Végül a megkérdezettek a témával és a kérdőívvel kapcsolatosan nyilváníthatnak véleményt. Szeretnék néhány részeredményről beszámolni.

Jelenleg a nappalisok kitöltött kérdőívei állnak rendelkezésemre. A kérdőívet 150 hallgató töltötte ki, ebből 50 elsőéves, 100 hallgató jár magasabb évfolyamra. Eddig a magasabb évfolyamra járó hallgatók kérdőívei kerültek feldolgozásra. A bemutatott minta így 100 fős (33% másod-, 30% harmad-, 37% negyedéves).

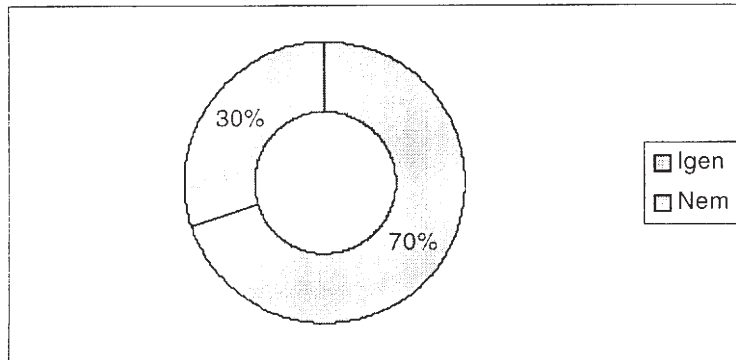
A kérdőívet a nappalis, felsőbb éves hallgatók 76%-a töltötte ki.

1. ábra: A kitöltők nemek szerinti megoszlása

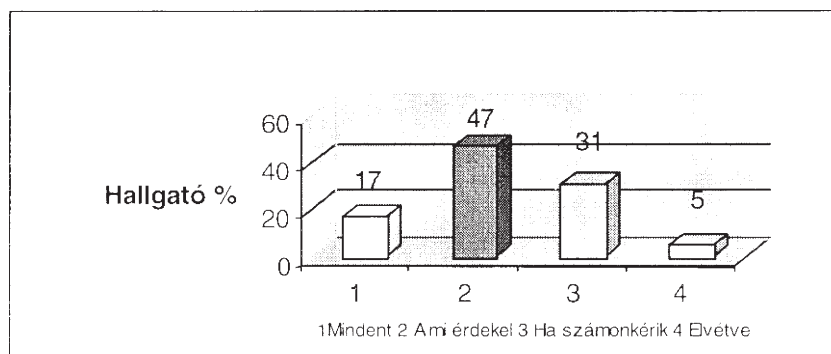
A nemek szerinti megoszlás jól mutatja, hogy nem csak a tanári pálya, de a szociálpedagógus szakma is elnőiesedett.

A hagyományos oktatási modellben nagy jelentősége van a szóbeli közlésnek, a nyomtatott információhordozóknak. A nyomtatott információhordozók elérhetősége szempontjából pedig alapvető fontosságú a könyvtár. A kérdőívek tanúsága szerint a hallgatók 30%-a nem is tagja a főiskolai könyvtárnak. Mindenképpen elgondolkodtató, hogy mi lehet ennek az oka.

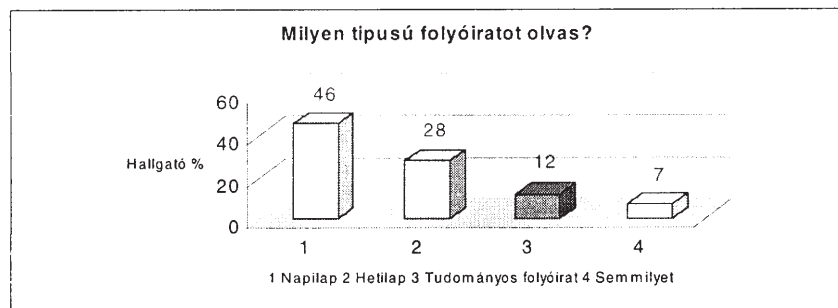
2. ábra: Tagja-e a főiskolai könyvtárnak?

A hallgatók közel fele akkor olvas kötelező irodalmat, ha az érdeklő, egyharmaduk akkor, ha számon kérik. Ugyancsak érdekes lehet végiggondolni, hogy hogyan lehetne ezt az arányt növelni.

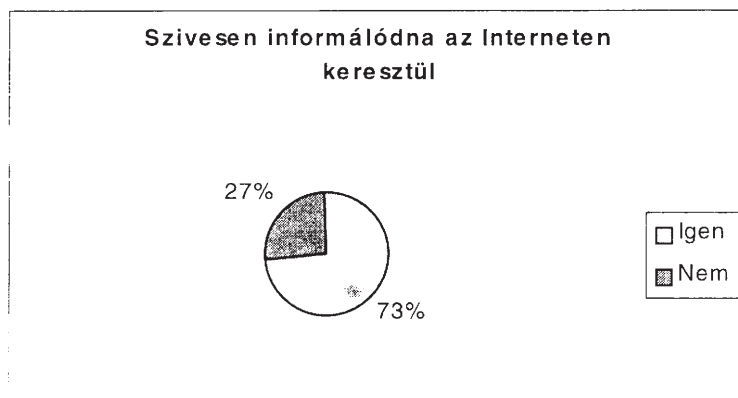
3. ábra: El szokta-e olvasni a tanárok által megjelölt kötelező irodalmat?

Véleményem szerint, a szociálpedagógia szakon nem csak az általános műveltség, általános tájékozottság szempontjából, hanem a szakmai műveltség szempontjából is kiemelt jelentőségű a naprakész tájékozottság társadalmi, szociális kérdésekben. E problémának a felvetése ösztönzött arra, hogy a folyóiratokkal kapcsolatos kérdést feltegyem. Mint láthatjuk, a hallgatók közel fele olvas napilapokat, 7% nyilatkozott úgy, hogy semmilyen sem.

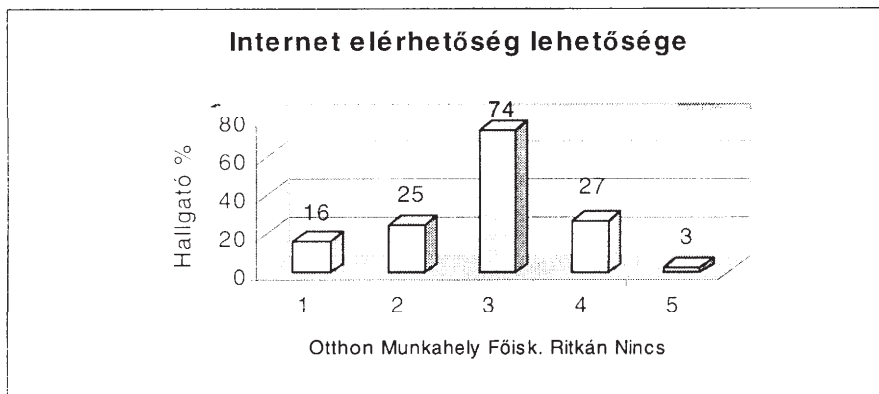
4. ábra: Folyóirat-olvasási szokások

A válaszok tanúsága szerint a hallgatók leginkább a szemináriumokat preferálják az információszerezési lehetőségek közül, ezt a formát követi a terepgyakorlat és az előadás. Ugyanakkor jelentős igényként jelentkeznek az Internetes informálódás.

5. ábra: Internetes információszerezés igénye

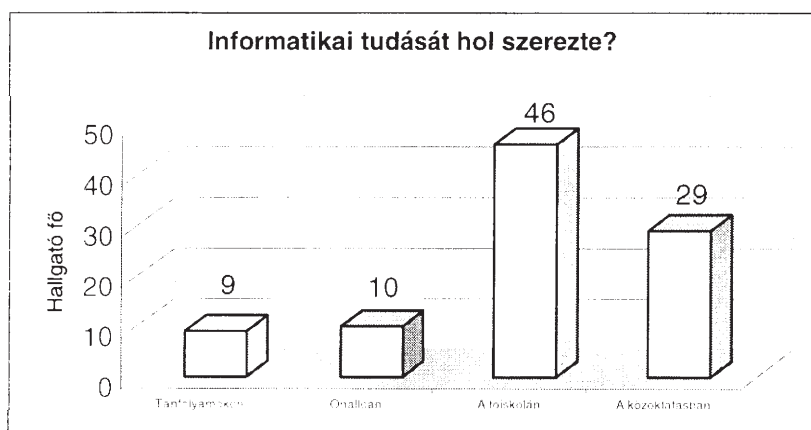
A következő kérdés az internetes lehetőségekre kérdez rá, s ez több szempontból is érdekes lehet. Egyrészt egyre többet hallani arról, hogy a munkáltatók nem jó szemmel nézik, ha alkalmazottaik munkaidőben, saját céljaikra használják a cég lehetőségeit, másrészt egy internetes támogatású képzés esetén egyáltalán nem mellékes a résztvevők hozzáférési lehetősége. Ennél a kérdésnél több válasz is megengedett volt. Mint látható az alábbi ábrából, a főiskola által kínált lehetőségek kiemelkednek a sorból. A válaszadók elenyésző százaléka nyilatkozik úgy, hogy nincs hozzáférése, ugyanakkor a hallgatóknak csak mintegy hatodrésze tud csatlakozni az otthonában is az Internethez.

6. ábra: Hol tud csatlakozni az Internetre?

Egy másik fontos kérdés kapcsán a hallgatók 61%-a nyilatkozik úgy, hogy az Internet használatához megfelelő ismeretekkel rendelkezik.

Ugyancsak érdekes, hogy hol szerezték meglévő informatikai tudásukat. Az Európai Bizottság e-learning akciótervében megfogalmazza azt az igényt, hogy 2003-ra az iskolából kikerülő diákok rendelkezzenek digitális írástudással. (Komenczi, 2001) Igaz, jelen hallgatóink még nem a „NAT-nemzedék”, – az első „NAT”-os évfolyam jelenleg a tizedik évfolyamra jár–, de kevesebb, mint egyharmaduk hozta tudását a közoktatásból. Ebben a kérdésben is kiemelkedik a főiskola.

7. ábra: Hol szerezte informatikai tudását?

3. Összegzés

A felmérés eredménye szempontjából nagyon fontosnak tartom a levelezős hallgatók válaszait is. Feltételezem, hogy az oktatástechnológiai eszközökkel, a számítógéppel támogatott tanítás-tanulás iránt még nagyobb igény és még jelentősebb befogadókészség lesz tapasztalható. Ugyanakkor már a részeredmények is arról győztek meg, hogy érdemes az újfajta módszerek és eszközök bevezetésén fáradoznunk.

A részeredmények értékelése során az alábbi kérdések merültek fel, amelyek további vizsgálatot igényelnek:

- Milyen okok húzódnak meg amögött, hogy a hallgatók viszonylag nagy arányban nem iratkoznak be a főiskola könyvtárába,
- Hogyan lehetne a kötelező irodalmakat vonzóbbá tenni,
- Miért éppen a szemináriumokat preferálják leginkább a hallgatók, és hogyan lehetne ezek hatékonyságát növelni,
- Az Interneten keresztül milyen konkrét segítséget várnak hallgatóink.

Felhasznált irodalom

- Falus Iván (szerk.): Bevezetés a pedagógiai kutatás módszereibe. Műszaki Könyvkiadó, Budapest, 2000.
- Komenczi Bertalan: A vezetés szerepe az információs és kommunikációs technológiák pedagógiai felhasználásának fejlesztésében I. In: Új Pedagógiai Szemle 2001. július–augusztus, 52–62. p.
- T. Parázsó Lenke: Hagyományos és interakciós oktatási modellek. In: Agria Média 2000, Eger, 2001. 40–62. p.